

HUKUKİ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

Milâli GAT FRANKO

Tahrir Heyeti

Fuat Hulusi B. Temyiz Mahkemesi
azasından

Sabri Şakir B. Ad V. Hukuk İşleri
Müdürü

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

Ahmet Refik B. İstanbul İcra Reisi

Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şarl Kroza. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Aşıl Mester. Paris Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. fahri
Müderrislerinden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmu-
ası tahrir heyetinden.

Bahir B. Kavanin ihzari komisyonu
azasından.

Mehmet Talât B. Avukat

M. A. Bilyoti. Paris Hukuk Fakül-
tesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gat Franko Beyin yazıhanesi

Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonemanı Posta ücretile beraber
400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

KÂĞITÇILIK ve MATBAACILIK ANONİM ŞİRKETİ

1929

Federal mahkeme, butlan davasını hakiki bir tesiri olmayan şahsi bir davadan ibaret telâkki etmiştir. Haksızlık borçlunun tazyiki kabil olamamasıdır. Şayet borçlu tazyik olunabilirse alacaklının bu davadan hiçbir menfaati yoktur. İşte bunun için iptal davası bazı şekillere mütevakıftır.)

İptal davası yeni icra ve iflâs kanunumuza aynen alınmıştır. Şimdiye kadar yazılan makalelerin mevzuları yeni kanunumuza tamamen dahildir. Bu suretle meslektaşlara yeni kanunumuz hakkında şimdiden icmali bir fikir verebilmeğe matuf mesai hedefine varmış demektir.

İstanbul icra Reisi

Hâkim oğlu

AHMET REFİK

**Türk vatandaşlığı kanunu-
na ait tetkikler**

**Yazan: Hazine ve Mûskirat
İnhisarı vekillerinden
Avukat: Osman Nuri**

Türk vatandaşlığı hukuku

(29 Nümerolu nüshamızdan mabat)

Hükümdarların, siyasi memurların çocukları

Hükümdarların ecnebi bir memlekette tevellüt eden çocuklarının vaziyetini hiçbir devletin kanunu sarih olarak halletmemiş ise de bu çocuklara, ana ve babalarının haiz olduğu hükümdarlık sıfatından dolayı tabiiyet kanunlarının teşmil edilmemesi umumî hukuku düvelin kabul etmiş olduğu bir prensiptir.

Türkiyede doğan ecnebilerin yine türkiyede doğan çocukları mahalli tevellüt esasının vatandaşlık mesailindeki tesiratına binaen Türk addolunması kaidesinden Türkiyede doğan ecnebi sefirlerle sefaret memur ve ataşelerinin ve mensup oldukları devlet tabiiyetini haiz bulunan meslekten yetişme konsolos ve konsolos memurlarının yine Türkiyede doğan çocukları müstesnadırlar. Bu çocuklar baba ve analarının vatandaşlık sıfatını, tabiiyetlerini haiz olurlar.

Sefirler ve konsoloslar neztlerinde bulundukları memleketlerde mensup oldukları devletler namlarına birtakım vezaifi resmiye ifası için bulunmaktadır. Bunların o memleketlerde ikamet etmelerini o memleketlere karşı bir merbutiyet ile tefsir etmek mümkün değildir. Binaenaleyh bunların o memleketlerde tevellüt eden çocukları dahi ebeveynlerinin tabiiyetini taşırlar. Kanunumuzun bu fıkrası yeni Fransa tabiiyet kanununun ikinci ve dördüncü maddelerinden alınmıştır.

— Gemilerde, Tayyarelerde doğan çocuklar —

Nüfus kanunu, sefine ve vapurlardaki tevellüdatın ispatlariyle sicilli nüfus kayıtları usullerini kâfi derecede izah etmiştir. Fakat hangi sefine ve vapurlarda ve bunların nerelerde bulundukları zaman doğan çocukların Türk olacakları kanunlarımızda gösterilmemiştir. Binaenaleyh bu mes'eledede hukuk kaidelerine ve emsale müracaat zaruridir.

Türk bayrağını taşıyan bir gemi içinde açık denizde iken doğan bir çocuk Türk toprağında doğmuş addolunur. Zira açık denizde hiçbir devletin hâkimiyeti cari değildir ve gemi ise bayrağını taşıdığı devletindir, binaenaleyh o gemide doğan çocuğun, Türk toprağında doğmuş addedilmesi pek mantıkî ve zaruridir.

Bir gemide, limanda iken, bir çocuk dünyaya gelse çocuk o limanda doğmuş addolunur. Çünkü liman bir devletin mülküdür. Kara sularında seyahat etmekte olan bir gemide vuku bulan doğumun kara sularının mensup olduğu devlet toprağında addı icap etmekte ise de kara sularındaki seyahat temadi ederek vapurun açık denize açılmakta olmasından dolayı suların mensup olduğu devlet devairi nezdinde doğumun ispatındaki müşkülâta binaen kara sularındaki tevellüdatın ameli sebeplerden naşi açık denizde addı fikri galiptir. Harp gemilerindeki doğumlar, bu gemiler nerede bulunursa bulunsunlar gemilerin taşıdığı devlet bayrağının memleketinde vaki olmuş addolunurlar.

Dahili göllerde ve nehirlerde seyrüsefer eden gemilerdeki tevellüdat bu göl ve nehirlerin mensup oldukları memlekette vuku bulmuş hükmündedir.

Tayyarelerde doğanlar hakkında tayyarenin taşıdığı bayrağın kanunu tatbik olunup üzerinde uçtuğu memleketin kanunu tatbik edilmez [1]

Türk vatandaşlığının iktisabı

naturalisatio

Türk vatandaşlığının, diğer bir vatandaşlık sıfatının terki suretile iktisabında yeni kanunumuzun vazetmiş olduğu ahkâm ile eski kanun n bu bapta ki ahkâmı arasında mühim farklar mevcut değildir.

Eski kanunumuzda ve yenisinde vatandaşlık sıfatının iktisabı için nesil esasının tesiri büyük olduğundan Türkiyede neslen Türk olmıyan ebeveynden doğan çocuklar ecnebi addedilmişlerdir. Bunların Türkiyede doğmuş olmaları kendilerine Türk vatandaşlığı sıfatının tevcih ve tevdi için kâfi bir sebep olamaz.

Ancak yeni kanunumuzun üçüncü maddesine nazaran ecnebi ana ve babadan Türkiyede doğan çocuklardan Türkiyede mukim bulunanlar Türk kanunu medenisinin tayin etmiş olduğu sinni rüşte geldikten sonra üç sene zarfında Türk vatandaşlığı hakkını talep ve iktisap edebilirler.

Ecnebi ana ve babadan Türkiyede doğmuş olmak Türk vatandaşlığı sıfatının tevcihini mucip değilse de Türkiyede doğan bu çocuklar Türkiyede ikamet etmekte iseler vatandaşlık sıfatını diğer ecnebilere nazaran muayyen bir müddet zarfında daha kolay iktisap edebilirler. Üç seneden ibaret olan bu müddet zarfında bu haklarını istimal etmiyenler Türk vatandaşlığını iktisap için beşinci madde ile vazolunan müddeti ikamete tâbidirler.

Eski kanunumuzda [2] ecnebi ebeveynden Türkiyede doğan

[1] Sefaini havaîyeye ait menatıkı memnua nizamnamesinde Türkiyeye havaî tarik ile girmek isteyenlerin tâbi oldukları usul ve şerait gösterilmiştir. İkinci tertip düstur Cilt 6, sahife 765

[2] Tabiiyeti Osmaniye kanunnamesi madde 2

çocukların üç sene zarfında (*bihakkın*) Türk tabiiyetini talep edebilecekleri beyan edilmiş ve bu talep için Türkiyede ikamet şartı vazedilmemiş olduğundan mezkûr kanuna nazaran Türkiyede meselâ seyahat suretli bulunan ecnebilere dünyaya gelen çocuklar ecnebi memleketlerde mukim olsalar dahi sinni rûşte vüsullerinden itibaren üç sene zarfında Türk vatandaşlığı sıfatını iktisap hakkını haiz idiler. Yeni kanunumuz bu suretle Türkiyede tevellüt eden çocukların Türk tabiiyetini iktisap etmeleri için Türkiyede mukim olmaları şartını vazettikten başka (*bihakkın*) kelimesini veya devlet için mecburiyet ifade eden diğer bir kelimeyi istimal etmemiş olduğundan devlet, haiz olduğu salâhiyet ve kudreti şamileye binaen Türkiyede doğan ecnebilere Türk vatandaşlığını iktisap için vuku bulacak müracaatlarını reddetmek iktidarına malikdir.

Bir ecnebinin türk vatandaşlığını iktisap etmesi hukuku hususiyei düvelde « *telsik* » denilen tarikle vaki olur.

Telsik bir ecnebiye talebi üzerine Türk tabiiyetinin bahş ve tevcihidir. Telsikın vasfı esasisi, ihtiyarî olmasındadır. Telsik suretile tabiiyetin tevcihi için bunun talep edilmiş olması lâzımdır. Tabiiyeti asliye fert tarafından bilâihtiyar, adeta bilmeceburiye iktisap edildiği halde telsik suretile tabiiyet ancak bilirza istihsal olunur. Diğer taraftan telsik ile istihsali tabiiyet alâkadar için bir hak olmayıp bir müsaadedir. Telsik devlet sultasının bir fili hâkimiyetidir ki Hükûmet esbabını beyana mecbur olmaksızın bunu bahşetmek yahut etmemek hakkını daima haizdir.

Bir memleketin ecnebilere, vatandaşlık sıfatını bahşetmek hususundaki mesleğinin müsait ve müsamahakâr esaslara mı, yoksa tahditkâr bir siyasete mi istinat etmesi lâzımgeleceğini o memleketin asıl ahalisinin ve giren ecnebi muhacirlerin çok ve azlığı tayin eder.

Fransız tabiiyetini iktisap etmek için Fransada bundan evvelki ahkâma nazaran on sene ikamet meşrut, maamafih bazı kimselerin bu müddetten istisna ile fevkalâde olarak Fransa tabiiyetine alınmaları caiz idi. Fransaya düşman olan bazı anasırın Fransa tabiiyetini bu

suretle pek kolay olarak iktisap etmiş olmalarından Fransızlar pek ziyade korkarak Fransız tabiiyetini iktisap etmiş olan bazı kimselerden bu tabiiyetin nez'i hakkındaki 7 nisan 1915 ve 18 haziran 1917 tarihli müdafaayı milliye kanunlarını vazeylediler ve bu ruh ve telâkki altında, ecnebilerin telsikine dair olarak teşrii tetkikat cemiyeti bir kanun lâyihası tanzim edip hükûmete ve hükûmet te bu lâyihayı kuvvei teşriiyeye tevdi etmiş ve meclisi âyan 1922 de bu lâyihayı münakaşa etmeksizin kabul eylemiş idi.

Harp içinde hakikatten ziyade hisse müstenit olan bu telâkkiler harpten sonra değişmiş olduğundan heyeti âyan kanun lâyihasının meclisi meb'usanda bazı tadilâta tâbi olarak kendisine iade edilmesinden bilistifade ahkâmında evvelki müfrit fikirleri tefsir eden bazı tadilât icra eylemiştir.

Müderris müteveffa « *Riye* » nin şakirt ve refiki mesaisi profesör *J. P. Niboye*, müşterek eserleri olan hukuku hususiyei düvele lâhika olmak üzere ahiren neşrettikleri eserde efkârdaki bu tebeddülâta Fransanın asıl nüfusunun azalmasını ve Fransada yerleşmekte, tavattun eylemekte olan ecnebilerin çoğalmasını sebep olarak göstermektedir. (Fransada yerleşen ecnebilerin miktarı 1928 senesinde üç milyona balığ olmuştı.) Mühim olan bu ecnebi kütlesi kolaylıkla bel ve temessül olunmak için Fransa içinde mezç ve halledilmiyecek olursa Fransa için millî bir tehlike olur ve icabında birtakım millî taleplere de kalkar. Fransada ecnebilerin tabiiyeti mes'elesi asıl ahalisi pek çok olan memleketler gibi, hissiyat ile halledilemez. Bu bapta bir tarzı hallin, bir çarei tesviyenin ittihaz ve tayinini zarurî kılan hadiseler de meydandadır. Müdafaada on beş senedenberi fevkelâde bir azim ve irade ibraz ve sarfetmiş olan Fransa gibi bir memleketin kendi kanını mühim miktarda içine almış olduğu ecnebilere karıştırmaması şüphesiz sayanı tercih ise de maatteessüf tevellüdatımız harbin açtığı boşlukları doldurmağa ve ziraatimizle diğer sanayiimizin ihtiyaçlarını temin etmeğe kâfi değildir.

Herşeyden evvel yaşamak lâzımdır. Fransanın bugün cihanda

ecnepleri tavtin eden başlıca bir memleket olmasının sebepleri de bunlardır.

Ecnepleri tavtin, telsik Fransanın terakkisine mâni olamaz (1).

Bir devletin, memleketine girip tavtin ve tabiiyetine kabul eylediği ecneplerden alabileceği kuvveti bize gösterecek misal, şimalî Amerika hükûmeti müttahidesidir »

Eski Osmanlı tabiiyetini taşıyan fertlerin teşkil eylediği camiai siyasiyenin bir şeref ve kıymeti olmadığı gibi o camiai siyasiyeye dahil olanlar memleketin vergilerinde, muamelâtı adliyesinde ve hidematı sairesinde ecneplerden daha ağır ve zararlı ahkâma tâbi olduklarından (Osmanlı) tabiiyetine pek te rağbet edilmiyordu. Bununla beraber mülga tabiiyeti Osmaniye kanunu Türk tabiiyetini talep için talibin kendi memleketi kanununa göre reşit addolunduğu tarihten itibaren Türkiyede beş sene ikamet etmesini kâfi addeylemişti.

Yeni kanunumuza, dahilî ve haricî harpların ve asırlardanberi hükümferma olan birtakım sarî hastalıkların nüfusu umumiyemizde husule getirdiği noksanları telâfi etmek ve memlekete yerleşmek ve kazanmak için giren ecnepleri nihayet Türk camiasına alabilmek fikirleriyle ve profesör “ Niboye ” nin arzettiği mülâhazatına mümasil birtakım mülâhazalarla Türk vatandaşlığını onu taşımağa lâayık olanlara ve bunların küçük olan çocuklarına kolaylıkla ve asıl Türklere mahsus bulunan hukuk ve vezaif ve bahş ve tevcih edebilecek bazı esaslar vazedilmiştir:

Vatandaşlık kanununun beşinci maddesine nazaran Türkiyede alettevali beş sene ikamet eden ve memleketi kanununa göre reşit olan bir ecnebi Türk vatandaşlığını talep eder ve bu talebi İcra Vekillerinin kararile kabul olunursa o ecnebiye Türk vatandaşlığı sıfatı tevcih olunur. Türk vatandaşlığı sıfatının sureti iktisabını

(1) Profesör « Niboye » « Hukuku hususiyei düvele lâhika » unvanlı eserinin 70 inci sahifesinden.

gösteren bu maddenin hükmü mülga kanunun bu baptaki hükmünden pek farklı değilse de tebdili tabiiyetin, yeni iktisap olunan vatandaşlık sıfatının bu vatandaşın küçük olan çocuklarına müessir ve şamil olması yeni kanunumuzun vazettiği bir kaideyi mühimmedir. Eski kanunun sekizinci maddesinde ise Osmanlı tabiiyetine girenlerin çocuklarının ecnebi kalacakları musarrah idi.

Aile vahdetini temin bir kanunun gaye ittihaz edeceği bir esas olduğu gibi çocukların terbiye ve tekâmüllerinde babaların haiz olduğu kudret pek büyük olduğundan babanın Türk vatandaşlık sıfatını iktisabile küçük çocuklarının aynı sıfatları ihraz eylemeleri yeni kanunumuzun çok ehemmiyetli ve faydalı bir tedbiridir.

Türk vatandaşlığını iktisap etmiş olan şahıs dul bir kadın ise bunun çocukları küçük iseler analarına tebaan Türk vatandaşı olurlar. Kanunumuzdan Türk vatandaşlığına girenlerin reşit olan evlâtları ile zevcelerinin tabiiyetlerini muhafaza edecekleri anlaşılıyor. Yine kanunumuzdan, zevci bulunan bir kadın Türk vatandaşlığı sıfatını iktisap ettiği halde bu yeni sıfatın kadının reşit ve sagir olan çocuklarına müessir olmayıp bunların tabiiyetlerini muhafaza edecekleri istidlâl edilmektedir.

(*Mabadi gelecek nüshamızda*)

Avukat : OSMAN NURİ

Tashih

Geçen 6—30 nümerolu mecmuamızın 1129 sahifesinin ikinci satırındaki *mevadi* yerine mevaidi,

Ve 1131 inci sahifenin birinci satırındaki *beşinci* yerine birinci okunacaktır.